

GUÍAS DE PROTECCIÓN DE DATOS PERSONALES EN
LENGUAS DE LOS PUEBLOS ORIGINARIOS DE MÉXICO

**TLAYEKAN TLA'TOL PALEUILISTLI
TLAKAYO MASEUAL TLA'TOLÌ NEL'UA
KAKALA'TIN IN MEXKO**

TLA'TOL MASEUAL MEXICATL
LENGUA NÁHUATL

inai

TOKAYOTL CHI'CHIXKI

Blanca Lilia Ibarra Cadena
Tlayekan tlixna'uatil

Francisco Javier Acuña Llamas
Tlixna'uatil

Adrián Alcalá Méndez
Tlixna'uatil

Norma Julieta Del Río Venegas
Tlixna'uatil

Oscar Mauricio Guerra Ford
Tlixna'uatil

Rosendoevgueni Monterrey Chepov
Tlixna'uatil

Josefina Román Vergara
Tlixna'uatil

**Ueyi kalmexkoya chipaktk, tla'kuilol
tlatekuilmantli tlakayo paleuilstlti**

Avenida Insurgentes Sur 3211, Colonia
Insurgentes Cuicuilco, Alcaldía Coyoacán,
Código Postal 04530, Ciudad de México.

Primera edición:
marzo 2022.

3 PEUALOYA

5 TLAIX TLA'TOLYOTL

SE TLA'TOLI

6 ¿TLEN INON IN TLAKAYO TLA'KUILOL?

- 6** 1.1 Tlakayo tlakuiloli
- 6** 1.2 Tlakayo tla'kuilol tlamal'uili

OME TLA'TOLI

**7 ¿TLEN INON TLAKAYOTL TLA'KUILOL
TLAPALEUILIS IPAN MEXKO?**

YEYI TLA'TOLI

**8 TLAUEL TLA'KUILOL IPAN TLACHI CHIUALI IN
TLAKAYO TLA'KUILOL**

- 8** 3.1 Tlanotsani
- 8** 3.2 Tlakatekichi chi'chiuani
- 8** 3.3 Tlamayekanke
- 9** 3.4 Tlayek'tlaixtlaliani
- 9** 3.5 Tlama ix'panoltiani
- 9** 3.6 Tla'titlaniliani

NAUI TLA'TOLI

**10 ¿KATLI YEUAN IN TEKIUAMOX TLA'TOL
TLEN IKA KIXTLATIS IN TLA'KUILOL TLAKAYOTL
IPAN MEXKO?**

MAKUILI TLA'TOLI

**11 TLAMANTLI CHIUALIS IN TLANAUATILCHIJKI
UAN TLA'TOL TLAPALEUILIS IN AKIN IMIN
YAXKAYO**

- 11** Tlakuilol Achto tlaneneuililis
- 12** Tlakayotl tlachiuallis

CHIKUASE TLA'TOLI

**13 ¿TLEN YEUATL SE ICHTAKA TLA'TOL
TLANAUATIL?**

- 13** 6.1 Ixtlamil tlanotsali
- 13** 6.2 Tlamantli ichtakayotl tlanauatil
- 13** a) Siknin tla'tol manki
- 13** b) Yolkixtika tla'tol nexki
- 13** c) Yolkotok tla'toli

CHIKOME TLA'TOL

- 14** **IN TO TLA'TOL TLATEKUULTLAKAYO ARCO**
- 14** 7.1 Yian ixchipajka mo sintlalilis
- 14** 7.2 Kalajka tlatekuilmakilis
- 15** 7.3 Tlayektlalili in tlatekuilmakilis
- 15** 7.4 In temakaualyotl tlatekuilmakili
- 15** 7.5 Ixnamik tlatekuilmakili

CHIKUEYI TLA'TOLI

- 16** **¿TLEN MO CHIUAS IKUAK A'MO MITS SILIAKE
MO TLA'KUILOL TLANIKILIS TLEN YEK TLA'TOLI
UAN AMO TI MO YOL'SILIIYA TLEN MITS
NANKILIKI?**

CHIKNAUI TLA'TOLI

- 18** **¿TLEN TIK CHIUAS TLA IN TLANAUATIL
YEKCHIJKI TLEN YIUISI KICHIUULIYA IN
TLAKAYO TLA'KUILOL?**
- 18** 9.1 Tlatel'uilyotl
- 19** 9.2 Ix'panoltilyotl

MA'TLAKTLI TLA'TOLI

- 20** **IX'MATILYOTL IN KALTEKIUA TLALPAN
KUETLAX IN YEK CHIPAJKATEKITL, IXPOUJ
TEMAKAL TLA'TOL UAN IXTLAPALEUILYOTL
TLAKAYO TLA'KUILOL UAN OKSIKI
KALTIKITIYAN ALTEPEKUETLAX**

TLAIX TLA'TOLYOTL

Mexko kiyekotok tlen tlamantli tlaixchijkayotl tlen ixmatilis in ka'kalatin, tlen ixvoli ipan nochtin altepemi tlen chan'chijtoki ipan tlapantli, pejtok ikuak in koyomi otech ixvolkopki uan tle kipia miak ueyi tekeua kaltin, kaltomemtlalpojki, i'kit ixtlamatiloyan uan kal'setiloyan tlayekanki, kitoa in ueyi kalmexkoyan tlaixilokan in tlapoani, in Mexko tlakasiuame tlen yeyi xouitl uan nojki tlen yi chikaktlakami tlatoua se maseaul tla'tloi; uan se ueyi altepetl miak tla'tol ma'seaul ipan tla'tikpaktli, san nikan ipan ueyi altepetl tlayoua yeyi'puali uan chikueyi maseal tla'toli.

Ijkon ipan tla'tol tlapouaski, 1, 6, y 16 ipan ueyi amoxtli kin sintlalitok mexikame, **In kal'tikitoloyankuali tla'tolyan uan ixpoua tla'kuiloli tlakayo paleuilis tla'toli, ki mapixtok in tlapaleuilis, tlayekantli ijko nochtin in tlakasiuame motokatiake tlen katti ipan ka'kakala tlokoltil kuali mo ixyikanaske, ochkan imi'uan kisaik tla'tol kuilia tlapaleuiani tla'kuilol tlakayot.**

Ikinon motlaliya imin majko inin ix'amochtli ka'kala maseali Mexko yolkistok, in se ixyikantle tlen tech no'nosta in to tekuimakilis tlen ixyek amoxtli kitua ma mo temakili uan te momaktiani, ijkon to tlayekanilis uan tla'chiaulis akin tlayekanki imin majko mo yekchluas kenin mo i'kuilotok ipan tekeua ueyixtok tla'tol tlapaleuilis tlakayo, ken ipan ueyi tla'tol tlakayo tlapaleuilis akin imin yaxka.

Uilika ma' tikitoka inin amocktli yetextok ik te yekanas nochtin in tlakasiuame akin mo tokatitoki ipan tla'kuilol tlakayo, ikino a'mo san aki yeuisi, ikinon mo ma'chichiu a ika in tla'tol tekeua mo tlalilis in tla'tol tlaka tlapaleuilis.

SE TLA'TOLI

¿TLEN INON IN TLAKAYO TLA'KUILOL?

1.1 Tlakayo tlakuiloli

In **tlakayo tla'kiuloli** yeuan tla'tolmantli tlen ki ix'uika tle tlakatl uan siuatl tlen iuan ix'nesi ipan se amatl. Se siuatl uan tlakatl mixmati ikuak itlaka tla'kuilol maski yeuatl ompayis uan tla'amo uan mo ixpoua ipan santle ix'amochtli.

Sanik matikitokan siki itlaka tla'tol yeuatl, kenin mits tokayotiya, tlen kotoka mo toka, kanin ti chanchiua, mo tlapoual teposnoska, mo ixkopinka uan oksiki tlamatli.

1.2 Tlakayo tla'kuilol tlamal'uili

In **tlakayo tlakuilol** tlamal'uili yeuan nochtin tlen mo yaxka san ichtaka, akin mo tokayotiya, uan imal'uili kuali kichimas amo maki tlakitakan tlen kuali ki kokolis. Ma tik ten'itokan, mo maseual ualalis, mo chikak tlayayotl tlen axan uan mostla, noyijki mo yeso, mo tlaneltokalis, kuaixmatilis, uan mo kuali tlakayo, mo tlasotlais siautl uan tlakatl.

OME TLA'TOLI

¿TLEN INON TLAKAYOTL TLA'KUILOL TLAPALEUILIS IPAN MEXKO?

In tlakayo tlapaleuilis tla'kuilol in Mexko se kuale yek tlatekuililis tlen mis kitoua kenin kuali tik temaktis mo tlaka tla'kuilol aki okse tlakatl, yekimati akin kipia mo tlaka tlakuilol, tlen ika kikuis, tla'tlani akin kipixtok uan amo san tiki makikui mo tlakayo tlakuilol.

YEYI TLA'TOLI

TLAUEL TLA'KUILOL IPAN TLACHI CHIUALI IN TLAKAYO TLA'KUILOL

3.1 Tlanotsani

In tlanostlayekanke yeuatl akin iyaxkayo in tla'kayotl tla'uilo. San matikitokan siki amame tlen ipan kati ipal kal'tlapatiani, ni tlakayo notsali tlen kipia inin kokoxki nochi tlakuilol iyaxka uan amo itoka in tlapatiani, nian ipaleuilikan in tlapatiani uan oksikike.

3.2 Tlakatekichi chi'chiuani

In tekiua tla'chichiuani yeuan nochtin akin kitoua keni mokuis in tlakayo tlakuilol ken teuatl tikin maktiya. Kenin kitoua ipan tla'tol kual amochtli, uan akin yek tekite miaktin nika mo tokanotsa.

In *tlak'uilol ueyi amochtli mochiua ik nochtin in tlakasiuame* akin ixnime ipan tlapantli mexko noyijki in tekiua ueyi tlayekanki in mexko, kaltin tlaka tlapatiani, kaltikiua, ueyi tekikaltlamachtli, oksiki kaltlapeleuilis tla'kuilol kaltlakayotl.

Ik oksike, in amochtli tekiua kikuiki ipan kal ichtaka tlachijka, ke mami'to in

amochtli tekiua kipia kichiuas aki tlayekan kintakayotki in tlaka imisel tekitki uan miaka tlaka tekitke mach san ichtaka tlen kitua kenin mokuis in tla'tol tlakayotl matik ixtlalika; ken ixtikiuapaleuikan; tlapa'tiani; tomen'poujki; kaltikitiyan; tomen'euani: kaltlaeuani; koch'kayian, yiyan'paxialokan, tepos'patlanki, uan oksike.

3.3 Tlamayekanke

San isel tekitke uan tlanauatilti, tlaixpa tlakayotl uan san ichtakayotl, tlen a'mo imajko tekeua yek tikitini, tlen san isel uan imin miaka maki kuikan tlakuilol tlakayotl ipan itoka uan ik imajo in tekiuatekitki. Inin tlakasintle a'mo kitoua kenin mokuis in tlakayo tla'kuilol, kichiuas kixtokatas in yekt tekitke yek chijki, okse yexpa yek tekitke chijki.

In tekitke tlanajtiani tlen kimauika in tlachiuallis tla'kuilol tlakayotl ken kitoka in tlakuilol tlaixpouj yekanki uan tlamantli nepa ikuak, san ma'tiki'tokan, in tlayekchikij tlechiualis ki tlakeua

kaltikitikan tlen kitemaka se matekitl, ken eualoyan tlakuilol tlen tekit chijki, tlachichiuani nauixkopintlakuilol, amochtlaxtlauil tekitke, tlanakiliani teposkomikatl, uan oksike tlamantli.

Tlakana in tlachixyekanke makito kichiuas santlen ika in tlakayo tlakuilol tlen yeuatl tlen kinakis uan amo katki tlen tokual ito'tuisi ik akin oki tlakeuj, tel mochiuas tla'tlakolyotl ika nochi tlen kichijtok ken kitoua in amoch tekeua, uan amoch Mexkayotl.

3.4 Tlayek'tlaixtlaliani

Ki'tosneki ikuak tik mapixtoki, tikui, ti tlanonotsa uan tikeua in tlakayo tla'kuilol. In tlakayo tla'kuilol kimapixtok miak tlatlamantli, tlamauikali, tlaye'yeli, tla'ixmapanouilistli, uan tlamakiskilistli in tlakayo tla'kuilol.

3.5 Tlama ix'panoltiani

Ipan nochi in tlanonostli ika in tlakayo tla'kuilol nikan uan oksiaka ipan tlapantli mexikatl, akin okse tlakatl kichijtok tlen a'mo iyaxka, tken akin kuika in kualitlamachiual tekitl.

3.6 Tla'titlaniliani

Ipan nochi tlano'notsal tlakayo tlakuilol tlen san inon kichijtoki iguan tekiyechijki uan tekitlixyikanke, ipan tlapantli san kani ipan Mexko.

NAUI TLA'TOLI

**¿KATLI YEUAN IN TEKIUAMOCH TLA'TOL
 TLEN IKA KIXTLATIS IN TLA'KUILOL
 TLAKAYOTL IPAN MEXKO?**

● ● ●

Achto, mo tlatemaka in kuali tla'tol amochtli, ik kipixtok kuali kuali tlakuilol tle kitemuato tlalyotl; mochiuaske in kalyotl tekiua, tlen kipia kichiuas, uan tlen amo kuali ki chiuas, moyijki in yek tlakuilol tlakami uan nochkan kanin mix'uikas.

Tel axan ijkon kenin mokajtok ipan tla'tol miak tlanauatil noyijki kipia mo tlalilis

altepe tlakayotl, uan tla'tol miak tlanauatil tlapantlimo tlalilis in altepetlakayotl ichtakatikitl.

Axan mo nextiya su nauyo kanin kitoua kenin mo panoltia in tlakayo tla'kuilol uan uan akin yek tekiuachialis kampa ipan in altepetlakayo uan altepeichtakatki:

ALTEPETLAKAYOTL	TEKIAU YEKTIKITCHIUANI
<p>SECTOR PÚBLICO</p> <p>ALTEPE MIAKATLAKAYOTL</p> <p>Tla'kuilol miak tlanauatil in tlaixpaleuilis tla'tol tlakayotl ipan imapix in tlakame kin uilika chiaulltiya.</p>	<p>Yeuan mochiualtiaki ipan kalpan ueyi tlanauatil, kuetlaxtlanauatil, uan altpetekia, akin yeuisi tlanauatili kimapixtoki tlachichijki, ixpoujchijki uan tekeuaixpojki, uan tlamantli miakatlakayolt, tlen kitoua in tlamachialis in tlakayotl tla'tol.</p>
<p>ALTEPE TIKICHTAKAYO</p> <p>Tla'kuilol miak tlapantli tlanauatil in tlaixpaleuilis tla'tol tlakayotl ipan imapix in ichtakaloyan.</p>	<p>Isel tekittl tlakayotl uan miaka tikittl tlakayotl tlachij tikichtakayotl tlen kitoua kenin mochiuas in tlamachialis in tlakayotl tla'tol.</p>

MAKUILI TLA'TOLI

TLAMANTLI CHIUALIS IN TLANAUATILCHIJKI UAN TLA'TOL TLAPALEUILIS IN AKIN IMIN YAXKAYO

In tla'kuilol tlanauatil amochtli tlen tlakayo tla'kuilol (tla'kuilol ueyi amochtli uan tlakuilol ueyi amochtli kaltekiua) kitlalia miak tlamachiuales akin uilika ki yek chiuaske uan ki kuiske in tla'tol tlakayotl nochipa kixkixtiske uan ki yek tlaliske in yek tekuililis tlen kipia nochtin in tlakasiaume ipan in tlaixpaleuilis tlakayotl tla'kuilol.

In tlanauatil tlamachiualistli katki ipan tleyeyekoli tlen tlaka tlaniniuililis uan kipia mo chiuas kenin kitoua in yek tla'kuiloli ixpaleuilis tlen tlakayotl tla'kuilol uan yek tekitili ikuak in tlakayo tla'kuilol mo masintlalitok, momaejtok, mokitok uan mo mapanoltitok kanin kinike akin iyaxka.

Tlakuilol Ahto tlaneneuililis

Amo san tla'uis: Mokui in tla'kuilol tlakayotl ken kitoua in tekiua tlatol **amochtli**.

Itlamiyan: In tlamachiualis mochiuas kenin kiniki itlamilis chi'chijka chipaktik.

Tlaneltokal: Amo mo mopias uan mo makuilis in tla'kuilol tlakayotl ik itech tla'kakayualistli.

Te'ixkomakilstli: Mo mapiyas ik imajko akin iyaxka in tlakuilol tla'toli, ijkon mokuisinos in tla'tol tlakayolt, ikinon ixtemaktile, san yeuatl uan tlaixmatili.

Yek'tlachijki: Ma mopixto in tlakayo tlakuilol tlen yek nili, san sikpa a'sitok uan tlen sanima tlachijti.

Tlapoujyetemakani: Mo makuis san yeuatl in tlakayo tla'kuilol tlen moneki.

Tla'tol mantli: Mo nonotsas in tlakaisuame tlen imin tokayaik ipan ichtaka tlanauatil, kenik kichiuaske nochi in tlayekol.

Yek tlakamachijki: Ixmaniniuili tlan'niuiltlanauatil uan ixuika tlapialis ik tla'ixnauatis uan ixpanoltlistli in tla'tol tekiua tla'kuilol.

Tlakayotl tlachiualis

In tla ixpaleuilis in tlakayo tla'kuilol mo tlalia ipan ome tlauikal tlakayotl: **in tlen ichtakayotl** uan tlen in **tlanaualtiyotl**, ikinon sanima mo ma uikas siki inokis:

Ichtakayotl: Mo ichtaka euas tlen katki in tlakayo tla'kuilol.

Tlanauatilyotl: Mo ixtlalis uan mo mapiyas tlatamachiyotl ik in tlakayo tla'kuilol.

CHIKUASE TLA'TOLI

¿TLEN YEUATL SE ICHTAKA TLA'TOL TLANAUATIL?

6.1 Ixtlamil tlanotsali

In tla'tol ichtaka tlanauatil ye in amochtli kanin in tlakayochiual tenauatis ijki in **yek kuali tla'toli**.

- Akin kikuis mo tlakayo tla'kuilol.
- Tlenon tlakuilol mits tlatlaniliski
- Tlen ika ki kuiski
- Tlaki te tlanejtiske iuan akinon
- Kenik kuali tik chiualtis mo tlakuilol yaxkalis

6.2 Tlamantli ichtakayotl tlanauatil

- a) **Siknin tla'tol manki**
- b) **Yolkixtika tla'tol nexki**
- c) **Yolkotok tla'toli**

In tlakuilol tekiua amochtli mo ome chichijtok ik tenauatil ichtakayotl: **mo simantok uan yol'tla'tol kistok**.

Ik okseaka, in tlakuilol tekiua amoch pantly kix'itoua, oksike tlen mo tenextiliya in tenauatili ichtaka san **keski tla'toli**.

CHIKOME TLA'TOL IN TO TLA'TOL TLATEKUILTLAKAYO ARCO

7.1 Yijan ixchipajka mo sintlalilis

In tlatekuilmakilis in tlaixpaleuilis in tlakayo tla'tol, se tlatekuilmakili te axkayo, ikinon san akin iyaxka in tla'tol tlakuilol, uan tla'mo se akin mate ixkixti, kuali kitla'tlaniski in tlatekuilmakilis ik mo ma silis, mo yektlalis, mo ixkopas in tlakayo tla'tol (tlatekuilmakiyotl ARCO). In tla'tolmantli kuali amo se se yis, nochi imajko katki akin tlayekmachij kitekilt kani ompa yetok kana tlakamantli uan tla'mo ichtaka tlamantli, in tla'tol kuali tlamantli ki tamachiuua in tlatekuilmakilis in tlaixpaleuili ik iminiuan amo san sikni ken moual i'to'ti.

Ken mi'to'tok ipan tlanauatil tla'kuilol 85 tlen amoch tlanauatil mantli, akin imajko katki tlakasiuatl ik kitemakas, kipiaskes se kaltla'tol yek tlaixpojka, inin mochiuas se kal'tlapoujka tlatekuiliani in tlatla'tlanilis uan tlatekuililis in tla'tlatlanka in tla'tolt tlakuilolkan in amoch tlatekuilmakilis ARCO, tlaixpixtiyis in tlachichijka iminiuan.

Ik okseaka, in tla ka'kala tekilt ichtakayotl, ipan tla'kuilol amochtli 91, ipan tlachiuualis in tla'tol tekia ueyi Tlalpan, kixnextiya mach ikuak in akin iyaxka makineki in paleuilil tekilt tlen yeuitsi uan kana motemaktisipana intekiltakayo ichtaka'tli, seki tlanamaktli, kuali notas itlanikilis tlen mochiuas ika in tlatekuilmakilis ARCO ika miak tlatepaliuika.

Tel ijko, in tla'tlanilistli tlen mo chiuas in tlatekuilmakilis ARCO kipiya mo ixpantlalilis inauak in tlakatlanotsali tlen kimapixtok in tlakyo tlakuilol tlen yi moneki in te siliske, tlayektlalilis, ayakmo mo selis uan mixkopas. Ma mo ixnexti kenik mo ixtlalis inikis tlanekilistli uan mo tlanauatilis ipan ichtakayo kanin ki namiki.

7.2 Kalajka tlatekuilmakilis

In tlatekuilmakilis tlen tik piya teuatl ik moyaxka tikixmatis una tik tla'tlanis akin kimapixtok uan ku kuitok in tlakayo tla'kuilol tlen ompa kipiya mo tla'tolman, tlen ik kikuis, kenik okimapix, keski tlapoali ompa kipiayas imajko, ik mami'to,

mo tlatekuilmakili tik piyas nochi inon tlanankililotl akim ompa kipiya, ijkon tla'tolmantli tlen nika uan tleka ki kuitiyes.

7.3 Tlayektlalili in tlatekuilmakilis

Ye in tlatekuil makilis tlen tik piya ken mo tlakayo axka ik tik tla'tlanis ma mist yek tlalilika mo tla'kuilol tlakayo, tlen mayis imajko aki se tlakatekichijki ikuak inikis mayikan:

- A'mo mayek chichijto.
- A'mo mayek tlanto.
- A'mo me yek tlapoal chichijtoka.

7.4 In temakaualyotl tlatekuilmakili

Ye in tlatekuilmakili tlen tik piya ke in moysxka in titk tla'tlanis mo tla'tolma tlakayotl ma ki ixpopolokan ipan amochpantli, tla'ix i'kuilokan, ix'ameme un teposamantli tlen makipixto in tlakatekichijka.

7.5 Ixnamik tlatekuilmakili

In tlatekuilmakili tlen tik piya noyijki tikixnamikis ik makikukan mo tlakayo tla'kuilol mompayi imajko in tlakatekichijka. Mo chiuas mo tlanekilyotl ikuak in tlatekichijka ma mits nauati ika se amaixnamik nik oki ikisiliki mo tla'tlanka.

CHIKUEYI TLA'TOLI

¿TLEN MO CHIUAS IKUAK A'MO MITS SILIAKE MO TLAKUILOL TLANIKILIS TLEN YEK TLA'TOLI UAN AMO TI MO YOL'SILIYA TLEN MITS NANKILIKI?

Ikuak in tlakatekitchijki a'mo ma tlanankilito mo tlatenekil chijkayotl tlatekuilmakilyotl ARCO, uan tla'mo teuatl amo yek ita in tlanankillilotl tlen o mits makak in tlatekuil makilyotl ARCO temakatok, kuali tias inak in INAI uan tik chiuas m amo chiuas in mo tlatekuilmakilyotl.

Kuali ti tla'tlanis tlen ik omits nankili uan tla'mo kixnamiki in kalteket tla'mo in kal'koyolt Iten [ichtaka tlayekoua](#), uan tla'mo iuan se kal'koyotl tlen [miaka tlakatlasilika](#) ipan tlapantli.

Nikan tlaixpa, ki ix'itoua se'se tlamantli ik ma moyek ixneneuili:

- **Mo ixnamiki in kalteketl uan kalkoyotl [ichtaka chi'chijkayotl](#)**

Tik ixtlalis ipan in INAI, se amatlatlanilis in [tlachichijkayotl in ixpaleuilis tlatekuilmakilyotl \(PPD\)](#). In tlachichijkayotl in ixpaleuilis tlatekuilmakilyotl kuali mochiuas ika ome tlanekilyotl.

- **[Ik amo temakaki se tlanankililyotl](#)**
- **[Yol mo'sijkayotl](#)** ika in tlanankililotl tlen in tlakatekitchijki oki temakak ika in amatlatlanilis in tlatekuilmakilyotl ARCO.

In ix'otli kanik mi ixtlalis in amatlanekilis in ixpaleuili tlatekuilmakilyotl yeua in:

- Ika mo ix'uikali ipan kalkoyotl iyaxka in INAI ipan chanchiuali katki ipan: Titlani se amachij tlakuilol tla'mo mouika una ompa mo ixtenko ipan kaltenyotl: Avenida Insurgentes Sur, Número 3211, planta baja, Colonia Insurgentes Cuicuilco, Alcaldía Coyoacán, Código Postal 04530, en la Ciudad de México.
- Ik tla'kuilol ixtepostli mits ual makaski se amaixtepostli ipan mo chanchiual, kani achto tik temakak.
- Noyijki ipan tepostlamantli IFAI-PRODATOS (onka tla tik piya mo matapasol tepostmantli), katki ipan: www.datospersonales.org.mx

Kuali tikixmatis in ixtlakuilolamoch una oksiki tlanikilyotl ikuan tik chiuas mo tlanikil ipan ini ixpantepos tlakuilol: <http://inicio.inai.org.mx/FormatosINAI/SolicitudPD.pdf>, uan no kuali ti tla'tos ipan tepostlatol-INAI ipan tlapoual komika tlatolyan: 800 835 43 24, ik tik tekuilis ueyi tlapaleuili.

- **Ipan inamik yolmo'sijkayotl ueyikal tlapantli ik iyekoles miakatlakayo**

Ikuak in yol'mosijkayotl mayito ipanpatika se kalmantli ueyi tikiua ichichijka tlakayo, ualati ik in tlakatekitchijki a'mo okinek kitemakas in amochtlanikilyotl ik lochichiuas in tlatekuilmakilyotl ARCO, a'mo ma te nankili uan mayi ixnamiktli tlen o te nankiliki, kuali mixtlalis se ***tlamantli tixpoujki*** ipan INAI.

In itlatle tel nik mo ixtlalis se tlamantli tlixpoujki yeuan:

- Tlakuilolyotl ipan kalkoyotl iyaxka in INAI ipan chanchiual katki ipan: Titlani se amachij tlakuilol tla'mo mouika una ompa mo ixtenko ipan kaltenyotl: Avenida Insurgentes Sur, Número 3211, planta baja, Colonia Insurgentes Cuicuilco, Alcaldía Coyoacán, Código Postal 04530, en la Ciudad de México.
- Ik tla'kuilol ixtepostli mits ual makaski se amaixtepostli ipan ichan chiuall INAI.
- Tlaixchipajka tlanonotsal ipan: <http://plataformadetransparencia.org.mx/web/quest/inicio>

Kuali tikixmatis in amatlakuilol uan oksiki amatlakayotl ik tik temaktis mo tla'kuilol nekilis ipan inin ixteposmantli: <http://>

inicio.inai.org.mx/FormatoRRVF.docx, uan no kuali ik tik tekuilis yek tlapaleuilis tla'tto ipan komika tla'tolyan-INAI ipan tlapoujtli: 800 835 43 24, ik tik tekuilis ueyi tlapaleuili.

- **Ix mo'souilis ipampa in kaltekeua kakala tlapaleuil tlakamantli**

Ipan nochtin in kuitlaxmantli ipan to ueyi tlapantli, in tlachiuallis ixpojka kuali motlalis achto ipan oksiki kaltekeuatin tlen kati ipan to ka'kala:

- Ik isel tlakuiloli ipan kalyiyan tlen tekeua te yek paluikan ipan tlapalpan kuitlax, tla'mo ipan kalyekteketika uan kalkoyochi'chijkayotl kani mi kito in tlakatekitchijki.
- Ik tla'kuilol ixtepostli mits ual makaski se amaixtepostli.
- Ik ipan tepostla'kuilolyan.
- Ipan amame tlen yikati uan kuali ipan mochiuas tlen makitemakti in kaltekeua tlapalpan kuetlax.
- Ipan teposmantli mexkayotl ixtlachipaxkayotl tlen katki ipan: <http://www.plataformadetransparencia.org.mx/web/quest/inicio>

Uilika ma moyek'ito mach, in INAI uan oksike kaltekeua imim majko katki mosepan uikaske imiuan in tekeuatin tlen kimajtoki, ijkon in amatlanekilyotl ik mo machiuas in tlatekuilmakilyotl ARCO uan oksiki tlamantli ixpoujki tlen ompa a'si ika maseaul tla'toli ka'kala yol mexikame, makin yek masilika ika imin maseaul tla'tol.

CHIKNAUI TLA'TOLI

¿TLEN TIK CHIUAS TLA IN TLANAUATIL YEKCHIJKI TLEN YIUISI KICHIUULIYA IN TLAKAYO TLA'KUILOL?

9.1 Tlatel'uilyotl

Ken teuatl motlaka yaxkayo uan kana aki okse makimajto nik amo ki yek kuitikati in tlakayo tla'kuilol tlen kixnamiki kenin kitoua in tla'tolmachijki, uan kana kuali tiki'tos nik a'mo kimal'uiki mo

tlatekuilmakilyotl tlen tlena'mo okichin aki tlakatekitchijki ipan kalteki chijkayotl tlalpanlti tlamo tlaxij ichtakayotl, kuali tik ixtlalis se tlatel'uilyotl ipan INAI, tlen kimapixtok inikis tla'chichiuilyotl:

	TLakatekitchijki	Kani Mo ixtemaktis	Tlamantli tlaixtel uili ¹
TLATEMAKTIL TLANAUATIL	Tlakatekitchijki tlen altepe tlakayo tekeua ipan tlalpanyotl	Uilouas impa ipan INAI	<ul style="list-style-type: none"> Mo ixtlatlakayo ika amatla'kuiloli ipan kaltekeua kaltenchijyotl. Ika se tlakuilol ma motemakti ipan amoch tepos tlakuilol ipan ikalten in INAI. Ik tepost matlakuilol ik inin tlatitlanili investigayverifica@inai.org.mx kuali tikixmatis in amatl tla'kuilol tlen katki ipan tepos amantle: http://inicio.ifai.org.mx/FormatosINAI/Formatode-nunciaLGPDPPOSO.PDF
	Tlakatekitchijki ipan altepe ichtakatikitiyan	Uilouas ompa in INAI	<ul style="list-style-type: none"> Ik ipan se tlakuilol tlen tik chijtok uan tikuikas ipan tekeua ipan ikalten in INAI. Ik ipan se tlakuilol uan amatlatekuilyotl. Ik ipan tlakuilol tepos titlanili ikalten: verificacion@inai.org.mx Ik ipan in tepostlamantli IFAI-PRODADOS, en: www.datospersonales.org.mx

1 In tla'temaktili uilika mo ixtlalis ikuak ayimo mapano in okse xiujkayotl ik tlen mo temaktis tlen omochi.

	Tlakatekitchijki ipan altepe tlakatikitiyan tlalpan kuetlax	Uilouas ipan kaltekeua tlen ipan tlalpan kuetlax iyaxkayo	Mo miaka chiuas in tlatel'uili kuali mo ix- tlalis: <ul style="list-style-type: none"> • Ik tla'kuilol isel ipan kalyiyan kani teyek kakiliske ipan kuetlax tekeua. • Ik ipan amatla'kuilol, tepos tla'kuilo mantli, uan ipan tlen yi uisi makitokan in kaltekeua tlalpan kuetlax.
--	--	---	--

9.2 Ix'panoltilyotl

In kaltekeua ik kimatis in yek chijkayotl tlen kixtlalitok ipan in tlanauatil chijkayotl tlalpanantli, tlanauatil chijkkayotl ueyi tlanauatil, uan oksiki tla'tol chiuil tlen ompa makixti, kuali ki peualtis ika amatl uan tla'mo motel'uilyotl, tlamal'uili ix'panoltilyotl, ik moyekmatis nik in tlakatemachijki maki kuikan in tla'kuilol tlakayotl ken kitoua in tla'kuilol uan tlekuimakilyol tlen katki ipan amochtla'kuilol.

MA'TLAKTLI TLA'TOLI

IX'MATILYOTL IN KALTEKIUA TLALPAN KUETLAX IN YEK CHIPAJKATEKITL, IXPOUJ TEMAKAL TLA'TOL UAN IXTLAPALEUIYOTL TLAKAYO TLA'KUILOL UAN OKSIKI KALTIKITIYAN ALTEPEKUETLAX

Ik matikatikan tlen katki ipan tlanauitl chikuase tlakuilyotl, tlaxelol A, tlatekyotl VIII amoch tlakuilol tekiua, in INAI kipiya in ixmatilyotl in tlanonotsal iuan mo manilotok in tlasiliyotl tlakayo tla'tolmantli, uan ixpaleuilyotl tlakayo tla'kuilol inauak in tekiua uieyi tlamantli tlanauatil.

Ipan oksiki kaltikitl tlen noyjiki ma tlanauatilchiuakan san niki, yeuan kichiuaske in in tlakasiuame ma kipiaka in tlamatekuiyolt ik imin tlakayo tla'tol miki yek kuikan, ik yeuantin makin ixpaleuika, ixpan Itnauatiltin ipan in tlalpan kuetlax.

Itlamiyan, uilika ma tikitokan, kana in tlakatl akin iyaxka in tlakayo, tla'kuilol makinike okisiki tla'kuilolmantli ik kitetlachiuaitl tlatekuilmachiualyotl ARCO, kana' makito itlakayo tlakuilol a'mo kixmal uitoki uan kana okikuiki san ken yiuisi ik naki tlakatekichijkayotl, in INAI ki ma uikas ik ki'kuilos tlanekelyotl uan kitlalis se tlatel'uili ik ipan alnepanko tlapaleuil tlakamantli (CAS), naui tonalpa sankuel chiknaui tonal uan chikuasen

teotlak, uan tonal makuil chikanui tonal tik yei tlapual teotlak, uan nochipa motlaliya temajko miak tlaman tla'tolyan.

- Tenotsa ipan tlanotsal-INAI, ipan komikatla'tol: 800 835 43 24.
- Titlani ipan tepos matla'kuilol: antencion@inai.org.mx
- Titlani se amachij tlakuilol tla'mo mouika una ompa mo ixtenko ipan kaltenyotl: Avenida Insurgentes Sur, Número 3211, planta baja, Colonia Insurgentes Cuicuilco, Alcaldía Coyoacán, Código Postal 04530, en la Ciudad de México.
- Ixnemili ipan tepospantli: <http://inicio.ifai.org.mx/SitePages/Contactanosf.aspx>

Instituto Nacional de Transparencia, Acceso a la
Información y Protección de Datos Personales

inai